

Datum
2024-10-02

Diarienummer
KS-2024/927.109
Er referens
S2024/00978

Handläggare
Björn Rosborg
08-535 302 09
Bjorn.Rosborg@huddinge.se

Socialdepartementet

Huddinge kommuns svar på betänkandet En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Huddinge kommun anser att de senaste årens samhällsutveckling med allt fler och allt yngre barn och unga som involveras i grov våldsbrottslighet kräver nya åtgärder, men att utredningens förslag i många delar är problematiska och inte når sina syften.

Den kommunala självstyrelsen

Den svenska folkstyrelsen förverkligas genom ett parlamentariskt statskick och genom kommunal självstyrelse enligt grundlagen (RF 1:1). Självstyrelsen utövas av beslutande församlingar som företräder den lokala befolkningen och innebär att kommuner har ett brett uppdrag rörande samhällsutveckling.

En inskränkning av självstyrelsen bör enligt proportionalitetsprincipen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den (RF 14:3). Det innebär att en proportionalitetsbedömning ska föregå beslut om lagstiftning som kan påverka den kommunala självstyrelsen.

Huddinge kommun menar att flera av de förslag som lämnas i utredningen innebär sådana inskränkningar i den kommunala självstyrelsen att det är svårt att se hur proportionalitetsprincipen har beaktats i utredningsarbetet.

Ansvarig statlig huvudman för uppföljning och kontroll

I utredningen presenteras två alternativ för vem som ska ha ansvaret för uppföljning och kontroll. I alternativ 1 ansvarar Myndigheten mot ungdomskriminalitet (MUK) för att bereda och besluta om individuella brottsförebyggande åtgärder för barn och unga och Kriminalvården ansvarar för att följa upp och kontrollera att de brottsförebyggande åtgärderna genomförs.

Huddinge kommun menar att det inte är lämpligt att Kriminalvården ges ett brottsförebyggande uppdrag gällande den för myndigheten nya målgruppen barn och unga då det är svårförenligt med deras kärnuppdrag.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Kommunstyrelsens förvaltning
141 85 Huddinge

Besök
Kommunalvägen 28

Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

huddinge@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2024-10-02

Diarienummer
KS-2024/927.109

Konsekvenser för socialnämnden

Tilliten för sociala myndigheter påverkas

I utredningen framhålls att MUK:s verksamhet inte ska handla om påföljder utan om brottsförebyggande insatser. Ändå kan det uppfattas så av barn och vårdnadshavare när de regionala beslutsorganen består av en domare, en polis och en kommunal tjänsteperson.

Detta kan komma att ändra uppfattningen hos allmänheten om att sociala myndigheter är en instans dit man kan vända sig för att få råd, stöd och hjälp. Rädsla för sociala myndigheter kan leda till att de som behöver inte vågar söka hjälp.

Ny ordning och nya risker

Den föreslagna ordningen innebär att beslutanderätten för vissa frågor flyttas från socialnämnden till MUK och att socialnämnden kommer agera på uppdrag av MUK i flera delar. Det kommer att ge socialtjänsten nya arbetsuppgifter och minska kontrollen över den egna budgeten.

Socialnämnden ska enligt utredningens förslag:

- Lämna information om aktuella individer på förfrågan från Polismyndigheten, inför hänvisning till MUK
- Lämna ett skriftligt yttrande inför MUK:s beredning
- Ansvara för att verkställa MUK:s beslut om brottsförebyggande åtgärder
- Utse en särskild handläggare för barnet eller ungdomen, som bland annat ska delta vid uppföljningsmöten med MUK
- Agera på anmodan från MUK om ett barn eller ungdom anses ha behov av mer ingripande åtgärder och, eller om en vårdnadshavare visar tecken på behov av stöd för egen del

Att ge en ny myndighet rätt att bestämma vad socialtjänsten ska utföra i kombination med kravet på skyndsamhet kan även medföra en risk för att andra målgruppers behov får stå tillbaka.

Ineffektivitet och parallella processer

Den nya ordning som följer av förslaget kommer att leda till parallella processer i flera led, till exempel beträffande orosanmälan, barnavårdsutredning, brottmålsprocess, LVU, vilket kan antas öka arbetsbelastningen och kraven på samverkan mellan olika instanser.

Rekrytering

Socialtjänsten har stora utmaningar med kompetensförsörjningen. Utredningens förslag kan försvåra rekryteringen av personal ytterligare då socialarbetare i första hand är utbildade för att arbeta med att motivera målgruppen till förändring, inte utöva kontroll.

Datum
2024-10-02

Diarienummer
KS-2024/927.109

Barnrättsperspektivet

Flera pågående eller avslutade utredningar som handlar om att förhindra att barn och unga involveras i kriminalitet innehåller förslag på repressiva åtgärder.

Förskjutningen mot ett straffrättsligt förfarande är problematiskt då det innebär att hänsyn till utgångspunkten i artikel 40 i barnkonventionen, att barn under straffmyndighetsåldern har rätt till en behandling som främjar barnets känsla för värdighet och för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, minskar.

Eftersom principen om barnets bästa ska beaktas vid åtgärder som rör barn skulle de straffrättsliga inslagen på ett sätt kunna motiveras av att det är till barnets bästa då det hjälper barnet ur kriminalitet (vilket också anges som motivering i utredningens förslag). Emellertid saknas stöd för att de straffrättsliga inslagen har en positiv brottsförebyggande effekt. Däremot finns stöd för att repressiva åtgärder kan riskera att påverka barns utveckling negativt och leda till så kallad stämplingseffekt.

Finansiering

Avseende finansieringen av förslaget finns flera oklarheter. Utredningen föreslår att kommunerna kompenseras via ett riktat statsbidrag, under en period som inte närmare specificeras, som efterhand inlemmas i det generella statsbidraget.

Uppskattningen av kostnaderna för utredningens förslag utgår från en bedömning av målgruppens storlek. Utredningen har bedömt att antalet barn och unga som kommer att omfattas av reformen till mellan 1 500 och 2 000 nya individer årligen och kan variera både över tid och geografiskt. Huddinge kommun anser att kompensationen till kommunerna måste beakta att målgruppens omfattning är en uppskattning och därmed lägga sig i det övre delen av intervallet samt att målgruppens storlek kan variera i tid och rum för enskilda kommuner.

Den nya lagen ställer krav på att kommunerna ska utföra vissa specifika uppgifter. I realiteten innebär detta att socialtjänsten förlorar kontrollen över delar av den egna budgeten. Det finns heller ingen beräkning av vad ”verkställigheten” av de insatser som MUK beslutar om kommer att kosta kommunerna eller garanti om samsyn mellan parterna rörande vilka insatser individer är i behov av. Att processen kring den aktuella målgruppen ska präglas av skyndsamhet kommer också att få ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Uppstartskostnaderna har i betänkandet bedömts till 2–3 mnkr utan att kostnadsposterna närmare preciserats. Det är också otydligt vem som ska bära dessa kostnader.

Evidensbaserat arbetssätt

Beslut om insatser och åtgärder för en målgrupp ska grunda sig på ett så bra och tillförlitligt underlag som möjligt. Evidens kommer från vetenskapliga studier om insatsernas effekter.

Den danska ordningen med ungdomskriminalitetsnämnder har granskats i flera delutvärderingar med olika perspektiv och fokus. Utvärderingar med en

Datum
2024-10-02

Diarienummer
KS-2024/927.109

sammanhållen helhetsbild kommer att presenteras i slutet av 2024. Dels kommer den danska Riksrevisionen att ta sikte på alla delar av systemet med ungdomskriminalitetsnämnden i sin utvärdering, dels kommer forskare från Nationellt forsknings- och analyscentrum för välfärd och Köpenhamns yrkeshögskola att genomföra en studie av effekterna av ungdomskriminalitetsnämnden där man bland annat ska undersöka om reformen fungerar som avsett och hur det nya systemet har påverkat barn och ungas vardag. Det hade varit önskvärt att betänkandet inväntat resultatet av dessa utvärderingar innan de presenterade sina förslag.

Alternativ till föreslagna lagstiftning

Ett alternativ som skulle kunna ge ökat statligt inflytande och mer enhetligt arbetssätt – men inte innebära så pass stor och kostsam förändring som ny lagstiftning och inrättande av en ny myndighet – vore att ge tydligare direktiv till kommunernas socialtjänst att använda likartade och kunskapsbaserade metoder i arbetet med målgruppen.

För Huddinge kommun

Sara Helge Vikmång
Kommunstyrelsens ordförande

Beslut i detta ärende har fattats av kommunstyrelsen den 2 oktober 2024